

Smrt oceana

Učenjaci nas opominju da je čitav život mora u velikoj opasnosti. Ovo nije izmišljotina, nego dobro fundirana naučna pretpostavka. Kako čovjekova sposobnost da mijenja svoju okolinu raste, raste i njegova mogućnost razaranja i to u tolikoj mjeri da nadilazi maštu. Mnogi govore o umiranju svijeta pa stoga, kad je riječ o našoj planeti moramo imati u vidu i ogromna prostranstva pokrivena vodom.

Mi živimo na planeti oceana. Preko 70% zemaljske površine pokriveno je oceanima. Oni zauzimaju površinu od oko 1400 milijuna kvadratnih milja, a sadrže 330 milijuna kubičnih milja vode. Možemo se sada upitati: Što će se dogoditi ako ti naši oceani jednog dana umru?

Oceani su gigantska termodinamička sprava koja regulira vrijeme i klimu svijeta. Ta zapanjujuća mašinerija može djelovati zbog glavne zemljine supstance — vode. Oceani se isparavaju i stvaraju oblake koji se nad kopnom ispražnjavaju vraćajući tako zemlji vlagu. Kiše ispiru minerale na kopnu noseći ih u more, gdje ih koriste morske životinje. Loveći te životinje, čovjek ponovno te minerale vraća na kopno.

U oceanu se nalazi i 70% kisika čitave zemaljske kugle. Taj »plin života« neprekidno se proizvodi u morskom travnjaku fitoplanktona. Podsjetimo se samo da se u nekim gradovima potroši i do 40% više kisika no što ga zemlja može nadoknaditi. Taj manjak pokrivaju oceani.

Stručnjaci upozoravaju da će oceani umrijeti. To, između ostalog, dokazuju i primjerom brodoloma tankera »Torrey Canyon« god. 1967. Ako brod takve veličine razlije kemijske otrove, oni će uništiti plankton na površini od tisuće milja. Takovih je nezgoda sve više i više, a s fitoplanktonom nestaje i glavni proizvođač kisika. Čak i ako zanemarimo ili pak nekako spriječimo takve nesreće, oceani će morati svedjedno umrijeti gušeći se u zagađenosti.

Zagađivanje je počelo kad je čovjek prvi put shvatio osobine mora. Morska voda ima sposobnost da uništava metal koji korodira, da rastoči stijene, uništi otpatke

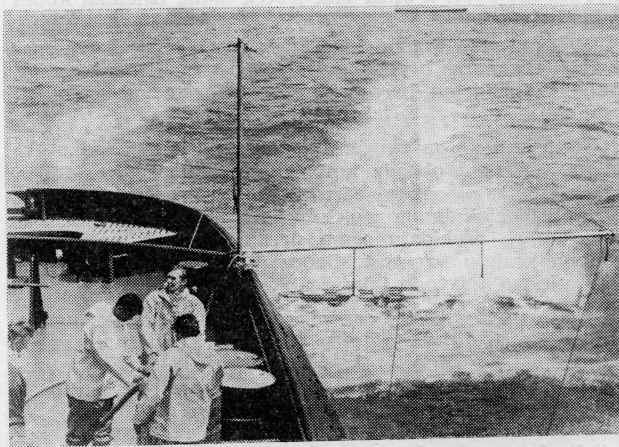
i dr. Dugo su već oceani iskorištavani kao svjetsko smetlište. Dosad im to nije jače štetilo, ali vremena su se izmijenila: kemijska revolucija zacrtala je novu crtu historije. Danas se sve vrste kemikalija i otrova izlijevaju u oceane. Posljedice tog bezobzirnog trovanja vidjela je posada podmornice »Deepstar« u blizini kalifornijske obale: Roneći na stotinjak metara ispod morske površine posada je mogla promatrati samo pustoš »ukrašenu« truplima uginulih riba. Kemijska analiza vode pokazala je da se u jednoj njenoj litri nalazi dva mililitra kisika — premalo za bilo koji oblik života.

To zastrašujuće otkriće samo je jedna od kobnih posljedica trovanja mora kemikalijama.

Industrijski otrovi također pronalaze put do mora a i do riba koje sami jedemo. DDT i druga poljoprivredna zaštitna sredstva već su se udomačili u oceanima a ogromne njihove površine već se ljeskaju od finih slojeva nafte. Dvije milijarde tona nafte godišnje se vadi iz zemljine utrobe, a polovina te količine prevozi se brodovima. Gubitak nafte u morskom prijevozu dostiže godišnje milijun tona. Da li će more zahvatiti sudbina kalifornijskih voda uslijed tolikog ulja?

I radioaktivni otpaci nagomilavaju se u tom smetlištu civilizacije. Kemijske promjene oceana ne mjere se minutima već stotinama godina. Da li je već sada uliveno dovoljno kemikalija da se oceani za stotinu godina pretvore u kemijske laboratorije koje nitko više neće moći obuzdati? Ono što danas radimo s oceanima osjećat će se stoljećima. Merkurij koji se nalazi u morskoj vodi već osjećamo mi a još će ga više osjetiti naša djeca i daljnje generacije.

I ako danas pristanemo sa zagađivanjem, posljedice će ipak ostati. Oceani su zauvijek zagađeni. U prilog toj konstataciji ide i izjava čuvenog istraživača i učenjaka Thora Heyerdahla koji je tri desetljeća svog života proveo istražujući tragove drevnih migracija. Na jednom od svojih istraživačkih putovanja na brodu od papirusne trske god. 1969. Heyerdahl je vidio morske površine pokrivene slojem nafte, a analizom su utvrđeni i ne baš mali postoci DDT-a. Učenjak upozorava da bi u ne baš tako dalekoj budućnosti i Sredozemno more i sva mora oko njega moglo postati velika beživotna bara.

Odstranjivanje naftnog sloja s morske površine pomoću deterdženta koji je neotrovan

Ne predstavljaju li i ovi projektirani podmorski tankovi, kapaciteta 1.000.000 barela nafte, potencijalnu opasnost za morsku floru i faunu